

Współpraca z tłumaczami przysięgłymi

Przewodnik

Niniejszy materiał zawiera kilka praktycznych wskazówek i informacji na temat zawodu tłumacza przysięgłego. Jego celem jest ułatwienie codziennej współpracy organów wymiaru sprawiedliwości z tłumaczami przysięgłymi.

Podstawa prawna

Na wstępie warto przytoczyć dwa podstawowe akty prawne regulujące zawód tłumacza przysięgłego, a są to:

- Ustawa o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dz.U.2019.1326 tekst jednolity z dnia 2019.07.17) oraz
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego z dnia 24 stycznia 2005 r. (Dz.U. Nr 15, poz. 131, zm. Dz.U. z 2019 r. poz. 1975).

Tłumaczenia ustne

Tłumaczenie ustne w warunkach procesowych jest czynnością niezwykle angażującą intelektualnie oraz wyczerpującą fizycznie. Aby tłumacz przysięgły mógł dokonać przekładu na najwyższym poziomie i zgodnie z zasadami wykonywania zawodu, niezbędne jest spełnienie kilku istotnych warunków:

- **Przerwy w wypowiedziach**

W przypadku tłumaczeń ustnych należy pamiętać, że tzw. pamięć krótka tłumacza przysięgłego jest ograniczona. **W trakcie czynności osoby tłumaczone powinny mieć tego świadomość**; w takiej sytuacji niezwykle ważną rzeczą jest, aby wypowiedzi były zrozumiałe, nie były zawiłe oraz zbyt długie. Warto więc, **aby prowadzący czynności funkcjonariusz zwrócił uwagę na ten fakt uczestnikom**, którzy nierzadko po raz pierwszy spotykają się z sytuacją, w której ich wypowiedzi są tłumaczone.

W zależności od złożoności sprawy bloki wypowiedzi podlegające tłumaczeniu mogą być krótsze lub dłuższe. W tym zakresie najlepiej umożliwić określenie „taktowania” wypowiedzi samemu tłumaczowi.

- **Udostępnienie tłumaczowi odczytywanych dokumentów**

W przypadku, gdy w trakcie czynności odczytywane są dokumenty, należy wziąć pod uwagę, iż tłumacz przysięgły takie uprzednio zredagowane i nierzadko pełne danych treści musi przetworzyć „w locie”, a następnie oddać w języku obcym. W takich sytuacjach dobrą praktyką jest **udostępnienie tłumaczowi odczytywanych dokumentów do wglądu** (np. w kopii), dzięki czemu przekład będzie kompletny i dokładny.

- **Przerwy w pracy tłumacza**

W przypadku długich czynności, trwających nierzadko wiele godzin, należy wziąć pod uwagę, że tłumacz przysięgły ulega zmęczeniu (tak intelektualnemu, jak i fizycznemu) szybciej, niż pozostali uczestnicy. Dlatego **przerwa co godzinę na kilka minut** będzie bardzo wskazana, a wręcz zapewni odpowiednią higienę pracy tłumaczowi przysięgłemu. Przed wszystkim zaś wpłynie pozytywnie na jakość wykonywanego tłumaczenia i możliwość zachowania odpowiedniego poziomu koncentracji przez tłumacza.

- **Powoływanie tłumacza przysięgłego na tłumaczenie ustne**

Jeśli chodzi o umawianie tłumaczy przysięgłych na czynności, warto zrobić to **z wyprzedzeniem i telefonicznie**, a dopiero następnie przesłać do tłumacza przysięgłego stosowne wezwanie. Wysyłanie wezwań bez uprzedniego uzgodnienia dostępności może być z wielu przyczyn nieskuteczne: tłumacz może być nieobecny, chory lub może nie móc stawić się z innych istotnych przyczyn. W takim przypadku organ będzie zmuszony do poszukiwania tłumacza przysięgłego od nowa, co wpłynie na czas wykonania czynności. Lista tłumaczy przysięgłych znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości [pod tym linkiem](#). Niektórzy tłumacze przysięgli nie podają przy nazwiskach oraz adresie do korespondencji numeru telefonu, niemniej jednak często zdarza się, że ich numer telefonu można znaleźć w Internecie.

- **Odwoływanie tłumacza przysięgłego z odwołanych czynności**

Dobłą praktyką, pozwalającą także zaoszczędzić koszty związane z niepotrzebnym stawiennictwem tłumacza, jest zawiadamianie o odwołaniu czynności z odpowiednim wyprzedzeniem. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, w której tłumacz dojeżdża na miejsce czynności z dużej odległości.

- **Rozliczanie czasu pracy tłumacza przysięgłego**

Wynagrodzenie tłumacza przysięgłego za tłumaczenie ustne reguluje wzmiankowane już Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie wynagrodzenia tłumacza przysięgłego. Jest to **wynagrodzenie określone sztywno** na podstawie stawki za tłumaczenie pisemne z dodatkami za ewentualną pracę w nocy i weekendy. Wynagrodzenie to nie może być w żaden sposób dzielone na wynagrodzenie za tłumaczenie na język obcy i na język polski, co Rozporządzenie jednoznacznie reguluje w § 6 ust. 1. Jednostką rozliczeniową jest każda rozpoczęta godzina zegarowa (wynagrodzenie za godzinę jest niepodzielne).

- **Praktyczna organizacja i względy bezpieczeństwa**

Istotną właściwością tłumaczeń wykonywanych podczas czynności prowadzonych przez policję jest bezpieczeństwo wszystkich ich uczestników. Jeśli tłumacz przysięgły wzywany jest do tłumaczenia podczas zatrzymań, wizji lokalnych bądź innych czynności, w których uczestniczą groźni przestępcy lub osoby podejrzane o popełnienie poważnych przestępstw, należy oczekiwać, że organ wzywający zadba także o bezpieczeństwo tłumacza. Specyfika takich czynności wymaga często użycia specjalistycznego wyposażenia, jak kamizelka kuloodporna czy kask. Tłumacz ma prawo oczekiwać, że zostanie wyposażony w przynajmniej takie same środki ochrony indywidualnej, jakie posiadają funkcjonariusze uczestniczący w czynności. Pozostawienie tłumacza bez wyposażenia ochronnego uprawnia go do

odmowy udziału w czynności. Innym istotnym aspektem jest zapewnienie tłumaczowi transportu na czynność i powrotu z czynności, szczególnie jeśli jest ona prowadzona w odosobnionym miejscu i w godzinach nocnych. Dobrą praktyką jest także zapewnienie tłumaczowi nieodpłatnego miejsca parkingowego na parkingu policyjnym, jeśli tłumacz dojeżdża na czynności własnym środkiem lokomocji. To bardzo usprawnia udział tłumacza w czynności i znacząco skraca niepodlegający wynagrodzeniu czas, jaki tłumacz musi poświęcić na dojazd na czynności.

Tłumaczenia pisemne

- **Termin wykonania tłumaczenia poświadczonego**

Tłumacz przysięgły przyjmuje zobowiązania wykonania zleceń równoległe od wielu podmiotów i organów. Dlatego też należy między innymi ten fakt uwzględnić przy **zakreślaniu terminów wykonania** tłumaczenia poświadczonego. Zdarza się, że organy wyznaczają tłumaczom nierealne terminy na wykonanie tłumaczeń. Wynika to zwykle z braku świadomości tego, jak wykonywane jest tłumaczenie pisemne. Tłumacz przysięgły nie jest w stanie sporządzić tłumaczenia kilkuset kart tłumaczenia akt postępowania w kilka dni. W takich wypadkach pomocne jest pytanie – w jakim czasie byłbym/byłabym w stanie przepisać ten tekst? – i przemnożenie go x 2. Z naszego doświadczenia wynika, że w ciągu jednego dnia można przetłumaczyć około 7-8 stron obliczeniowych tłumaczenia poświadczonego. Przy tłumaczeniu pisemnym tłumacz musi nie tylko dokonać tłumaczenia słownikowego słów, ale często również wyszukać słownictwo specjalistyczne i przenieść sens dokumentów, które tłumaczy, a na koniec oczywiście przeczytać tłumaczenie w drodze autokorekty. Najlepiej zatem w kontakcie telefonicznym **ustalić z samym tłumaczem przysięgłym realny termin**, w jakim może wykonać tłumaczenie. Ustalenie telefoniczne jest najlepszym sposobem na uniknięcie nieporozumień i jednocześnie może się przyczynić do lepszej współpracy tłumaczy przysięgłych z organami wymiaru sprawiedliwości. Dobrą praktyką jest zlecenie tłumaczeń pisemnych tłumaczom, którzy dokonywali tłumaczenia ustnego podczas czynności. Tłumacz, który ustnie tłumaczył czynności, został wprowadzony w tematykę sprawy, poznał jej specyfikę, stąd też przy tłumaczeniu pisemnym będzie mógł wykorzystać swoją wiedzę o sprawie, co przyniesie wymierne korzyści w zakresie efektywności i jakości tłumaczenia.

- **Rozliczanie tłumaczeń poświadczonych**

- **Strona obliczeniowa**

Wynagrodzenie za tłumaczenie pisemne obliczane jest na podstawie stron obliczeniowych. Zgodnie z § 8 ust. 2 ww. Rozporządzenia **jedna strona obliczeniowa to 1125 znaków ze spacjami**. Nie są to „strony fizyczne” czy kartki A4, a strony obliczeniowe. Na jednej stronie A4 może mieścić się nawet do 10 stron obliczeniowych (jeśli np. mamy do czynienia z drobnym drukiem OWU czy pouczeń). Jest to niezwykle ważne, ponieważ wciąż zdarzają się przypadki kwestionowania wynagrodzenia za tłumaczenie w oparciu o liczbę stron fizycznych w formacie A4. Stawki za tłumaczenie każdej rozpoczętej strony określone są w Rozporządzeniu w sprawie wynagrodzenia tłumacza przysięgłego.

Należy przy tym także pamiętać, że wynagrodzenie oblicza się **na podstawie liczby stron obliczeniowych tekstu docelowego**, a więc dopiero po sporządzeniu tłumaczenia poświadczonego. Jest to o tyle istotne, że w zakres ten wchodzi także wszystkie dodatkowe uwagi tłumacza, jak np. opisy pieczęci, właściwości dokumentów, rozwinięcia skrótów czy wyjaśnienia. Nie można zatem w

sposób jednoznaczny określić wysokości wynagrodzenia na podstawie dokumentów źródłowych (por. też punkt „Zapytania ofertowe o tłumaczenia poświadczane” poniżej).

- **Tłumaczenie dokumentów podobnych**

Zdarzają się również przypadki, kiedy organ wysyła do tłumacza przysięgłego **bardzo podobne do siebie dokumenty** i po sporządzeniu tłumaczenia poświadczonego oraz wystawieniu przez tłumacza rachunku lub faktury kwestionuje rozliczenie i obniża wynagrodzenie, argumentując to brakiem nakładu pracy. Taka praktyka nie ma umocowania w przepisach. Ocena zasadności tłumaczenia dokumentów (pozornie) podobnych nie leży w kompetencji tłumacza przysięgłego. **W katalogu czynności tłumacza przysięgłego nie ma czynności oceny podobieństwa dokumentów, a rozporządzenie określa sztywne stawki bez możliwości obniżania wynagrodzenia za podobieństwo.** Należy tu podkreślić, że tłumacz przysięgły musi każdy z podobnych dokumentów z dużą uwagą i czujnością przeczytać i sprawdzić (czasami dokumenty różnią się nieznacznie acz z doniosłym skutkiem, np. „jest winny/nie jest winny”), a następnie sporządzić tłumaczenie poświadczane. Ta praca zajmuje czas, zaś nakład pracy jest taki sam, jak w przypadku tłumaczenia. Każdy z tych dokumentów wpisywany jest też za innym numerem w repertorium czynności tłumacza przysięgłego.

Organizacja współpracy z tłumaczami przysięgłymi

- **Podpis elektroniczny**

Art. 18 Ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego określa, że tłumacze przysięgli **mogą w swojej pracy używać podpisu elektronicznego**. Dokument cyfrowy nim podpisany staje się pełnoprawnym dokumentem, odpowiadającym formie papierowej opatrzonej odciskiem pieczęci. Uważamy, że byłoby dobrą praktyką, gdyby sądy w większym zakresie zaczęły akceptować tłumaczenia poświadczane podpisem elektronicznym. Pozwoliłoby to zaoszczędzić czas i przyspieszyć postępowania, jako że obieg dokumentów byłby realizowany elektronicznie. Nie bez znaczenia jest i fakt, że droga taka powoduje oszczędność papieru, jest zatem także bardziej ekologiczna.

- **Zapytania ofertowe o tłumaczenia poświadczane**

Zwłaszcza od niedawna nasila się zjawisko organizowania przez organy wymiaru sprawiedliwości zapytań ofertowych na tłumaczenia poświadczane, które kierowane są do większej liczby tłumaczy przysięgłych. Taka praktyka również nie ma umocowania w przepisach. Stawki wynagrodzenia tłumaczy przysięgłych są sztywno określone przez Rozporządzenie, a rozliczenie następuje w odniesieniu do liczby stron tekstu docelowego. Właśnie dlatego – zgodnie z opinią wydaną przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych w dniu 11 marca 2019 r. – **świadczenia tłumaczy przysięgłych na rzecz organów wymiaru sprawiedliwości nie podlegają przepisom prawa o zamówieniach publicznych** i takie zapytania ofertowe nie powinny być formułowane jako pozbawione podstawy prawnej.

- **Korzystanie z pośredników**

Odradzamy korzystanie z pośredników, tzw. biur tłumaczeń, i to z kilku powodów. Tego typu biura lub agencje nie zatrudniają tłumaczy przysięgłych, a są wyłącznie pośrednikami między tłumaczem przysięgłym a zleceniodawcą. Tak więc istnieje ryzyko, że dokumenty mogą trafić w niepowołane ręce, warunki zatrudnienia w biurach tłumaczeń określa właściciel. Dokumenty te mogą być wysyłane do wielu tłumaczy przysięgłych czy tłumaczy zwykłych. W tym miejscu należy wspomnieć, że tłumacze przysięgli zdają egzamin, muszą to być osoby niekarane i jednocześnie zgodnie z ustawą o zawodzie tłumacza przysięgłego biorą na siebie odpowiedzialność za wykonane tłumaczenie. W przypadku pośrednika odpowiedzialność ta się rozmywa na cały łańcuszek osób. Proszę sobie wyobrazić na przykład dokumentację medyczną stron postępowania krążącą bez żadnej kontroli wśród osób zupełnie do tego nieuprawnionych.

- **Wynagrodzenia**

Sporządzanie tłumaczeń stanowi w większości przypadków podstawę utrzymania tłumaczy przysięgłych. Dlatego ważne jest dla nich **terminowe otrzymanie wynagrodzenia**. Prosimy o uwzględnienie tego faktu przy wydawaniu postanowień o przyznaniu wynagrodzenia. Prosimy też o szybkie przekazywanie faktur do realizacji w oddziałach finansowych.

Niestety częstym i bardzo deprymującym doświadczeniem jest oczekiwanie na wynagrodzenie przez kilka miesięcy, czy nawet lat (sic!). Konieczność dochodzenia należności wobec organów wymiaru sprawiedliwości nie licuje z powagą instytucji państwa i ma w skali całego środowiska tłumaczy przysięgłych bardzo zniechęcające oddziaływanie.

Dziękujemy za lekturę!

Prosimy o udostępnianie tego przewodnika wszystkim zainteresowanym.

W razie wątpliwości lub pytań dotyczących pracy tłumaczy przysięgłych dla organów wymiaru sprawiedliwości zapraszamy do nawiązania kontaktu:

biuro@zztp.pl

Związek Zawodowy Tłumaczy Przysięgłych w Polsce